

Startnotitie Economische Agenda 2020-2023

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	2
1. INLEIDING.....	3
2. HUIDIGE ECONOMISCHE SITUATIE	6
3. ECONOMISCHE THEMA'S	12
4. PRIORITERING ECONOMISCHE THEMAS	14
5. PROCES VERVOLG	15

1. INLEIDING

De gemeente Voorschoten heeft de ambitie om de lokale economie op peil te houden en waar mogelijk te versterken. De lokale economie is echter onderhevig aan trends en ontwikkelingen. Verschillende factoren binnen en buiten de gemeente zorgen voor kansen en bedreigingen. Zo is er regionaal een schaarste aan vierkante meters bedrijventerrein en een toenemende druk op woningbouw. Daarnaast is ook de verkeerscongestie een bedreiging voor de economische structuur en werkgelegenheid in Voorschoten.

Er is (reeds langere tijd) een trend gaande waarbij steeds meer retail aankopen online worden gedaan en niet meer in fysieke centra. Tevens heeft het centrum te maken met een toename van het 'weglekken' van bestedingen naar buiten Voorschoten door de uitbreiding van Mall of the Netherlands en moet het zich staande zien te houden in de concurrentiestrijd met omliggende regionale winkelgebieden (Den Haag, Leiden en Wassenaar). Deze bedreigingen kunnen zonder ingrijpen leiden tot leegstand en het wegvloeien van voorzieningen uit Voorschoten.

Wanneer het centrum economisch minder krachtig is (leegstand door vertrekkende voorzieningen) kan dit leiden tot een verzwakte sociale structuur. Een verzwakte sociale structuur (mede gevoed door een maatschappij die steeds individualistischer wordt) leidt tot minder sponsoring waardoor het verenigingsleven onder druk komt te staan. Een sterke lokale economie bestaand uit veel economische bedrijvigheid door ondernemers draagt bij dat Voorschoten haar voorzieningen kan behouden. Het levert een belangrijke bijdrage aan de vitaliteit van de dorpskern.

Er zijn echter ook veel kansen voor (nieuwe) bedrijvigheid in Voorschoten waaronder intensivering van bedrijventerreinen. Deze ontwikkelingen vragen om een actuele en integrale Economische Agenda waardoor de gemeente haar positie en prioriteiten kan bepalen. Daarnaast zijn er veel kansen in de regionale samenwerkingen.

Voorschoten staat niet op zichzelf maar is onderdeel van de Leidse regio. Onze lokale economische agenda kan dan ook niet los worden gezien van de regionale economische agenda c.q. ontwikkelingen. We noemen daarbij onderwerpen als digitalisering, de arbeidstekorten in de sectoren techniek en zorg, de mismatch op de arbeidsmarkt en de schaarste aan vierkant meters bedrijventerreinen. De uitdagingen op deze gebieden moeten we samen in de Leidse regio oppakken. Evenals in samenwerking met de provincie Zuid-Holland. Partners daarbij zijn naast de gemeenten uiteraard ondernemers en onderwijsinstellingen. Doel van deze regionale samenwerking is onze lokale Voorschotense economie te laten floreren.

Iedere vier jaar wordt een concrete Agendain samenwerking met de Voorschotense ondernemers (collectieven) ontwikkeld op basis van de Economische Visie die van kracht is. Voor de ontwikkeling van het uitvoeringsprogramma van de Economische Agenda 2020-2023 is ervoor gekozen voorkantsturing door de Raad toe te passen. Middels de bijlage 1 "Startnotitie Economische Agenda 2020-2023" worden diverse economische thema's aan de raad voorgesteld zodat de raad in de gelegenheid wordt gesteld om de prioriteiten van de economische thema's aan te geven.

De voorgestelde economische thema's zijn samengesteld uit diverse documenten, visies en economische agenda's. Tevens is er gekeken naar huidige economische situatie van Voorschoten. Elk thema is van belang voor zowel de huidige als de toekomstige Voorschotense economie. Er zal geen keuze te maken zijn in het behoud of verwijdering van een of meerdere thema's, maar louter de prioritering. Nadat de raad de prioriteiten heeft aangegeven, wordt samen met de ondernemerscollectieven inhoud geven aan de uitvoeringmaatregelen van de economische agenda. Dit zal resulteren in een concreet Economisch Uitvoeringsprogramma 2020-2023 dat door het college zal worden vastgesteld.

1.2 Doelstelling

In het coalitieakkoord 2018-2022 'Duurzaam vooruitstrevend' is economie als topprioriteit bestempeld. De ambitie van het college is een bruisende economie. Bedrijven zorgen voor werk, winkels zijn een belangrijke en bereikbare voorziening en veel ondernemers sponsoren verenigingen en activiteiten. En elke Voorschotenaar die in het eigen dorp kan werken, vermindert de verkeersdruk. Daarom wil het College werken aan een gezond vestigingsklimaat, meer ruimte voor ZZP'ers in nieuwbouw, een flexibele invulling van ruimte op bedrijventerreinen en minder beperkende en eenvoudiger regelgeving.

Tegelijkertijd wil het College dat de Voorschotense economie klaar is voor de toekomst. Daarom wordt ingezet op ontwikkelingen zoals thuiswerken, verduurzaming van bedrijfspanden, toerisme en zorg economie en een sterk centrum.

Om deze ambitie waar te maken moet worden bepaald waar de gemeente zich primair op gaat richten ten bate van sterke gebieden en sectoren. Dit moet zorgen voor een economische ontwikkeling die het bestaande versterkt, maar ook ruimte biedt voor nieuwe duurzame economische ontwikkelingen die passen bij de identiteit en de beroepsbevolking van Voorschoten. Zoals eerder opgemerkt kunnen we dit niet alleen maar doen dit in samenspraak met de andere gemeenten binnen de Leidse regio of die van Holland Rijnland. Het uiteindelijke doel van de geactualiseerde Economische Agenda is een integrale strategie voor het gemeentelijk handelen om het lokale ondernemersklimaat van de gemeente Voorschoten verder te verbeteren.

1.3 Totstandkoming economische thema's

De huidige Economische Visie 2016-2019 blijft van kracht tot de actualisatie. Voor de voorkantsturing en het prioriteren van de economische thema's, zijn de Economische Visie 2016-2019, Coalitieakkoord 2018-2022 "Duurzaam Vooruitstrevend" en de Economische Agenda 2018-2022 van het Economisch Platform Voorschoten (EPV) als input gebruikt.

De Economische Visie 2016-2019 is vastgesteld in de openbare vergadering van de raad der gemeente Voorschoten op 4 februari 2016. Hierin is vastgesteld om de Ruimtelijke Visie Centrumvoorzieningen 2010, de Horecavisie 2011 en de kantorennota 2012 in te trekken. Dit is overgegaan in de Economische Visie. De economische agenda Leidse regio is niet opgeheven na vaststelling van de Economische Visie 2016-2019 en blijft bestaan. De input van de economische agenda Leidse regio is meegenomen en verwerkt in de Economische Visie 2016-2019.

In maart 2018 heeft het Economisch Platform Voorschoten (EPV) de Economische Agenda 2018-2022 gepubliceerd. Het EPV is een samenwerking van Ondernemersvereniging Voorschoten, BIZ Vereniging Dobbewijk, Centrum Ondernemers Voorschoten, Vereniging Centrum Horeca Voorschoten, Van Beethoven-Winkel-Laan en Winkelcentrum Hofland. Ze hebben gezamenlijk hun zienswijze geleverd op de toekomstige Voorschotense economie. Dit is belangrijk omdat voor een beleidsvisie maatschappelijk draagvlak nodig is om het beleid goed uit te kunnen voeren en te bereiken wat men met het beleid voor ogen heeft. Ook is het belangrijk helder te krijgen welke rol men voor de gemeente ziet en waar volgens ondernemers onze aandacht vooral naar uit moet gaan.

Op basis van de genoemde documenten (Economische Visie 2016-2019, Coalitieakkoord 2018-2022 en de Economische Agenda 2018-2022) wordt de raad gevraagd om aan de voorkant de prioriteiten in de verschillende economische thema's aan te geven. Elk thema is van belang voor zowel de huidige als de toekomstige Voorschotense economie. Er zullen geen economische thema's verwijderd worden, maar de voorgestelde acht thema's worden gerangschikt op tijdsvolgorde van behandeling in De Economische Agenda 2020-2023.

1.4 Procesbeschrijving

De economie is weerbaarstig en onderhevig aan vele trends en ontwikkelingen. De Economische Agenda is daarom een dynamisch document. Dat wil zeggen dat er tijdens de uitvoering van het beleid voortdurend overleg plaats vindt met het bedrijfsleven en dat de Economische Agenda kan worden bijgesteld op basis van nieuwe inzichten of ontwikkelingen. Om de reden dat het een dynamisch document is kan het consequenties hebben voor andere beleidsvelden.

De raad heeft besloten om bij het opstellen van de Economische Agenda en actualisatie van de Economische Visie voorkantsturing toe te passen. Op basis van de in 1.3 aangegeven documenten en de input die door de ondernemers is geleverd (verwoord in de Economische Agenda 2018-2022 opgesteld door het Economisch Platform Voorschoten) en die verankerd is in het coalitieakkoord 'Duurzaam Vooruitstrevend', wordt de raad gevraagd om aan de voorkant van het proces van het opstellen van de economische agenda de prioriteiten in de verschillende economische thema's aan te geven. De thema's zijn zorgvuldig samengesteld en worden in hoofdstuk 3 behandeld. Nadat de raad de prioriteiten heeft aangegeven, wordt er samen met de ondernemerscollectieven en overige stakeholders inhoud gegeven aan de uitvoeringsmaatregelen van de Economische Agenda 2020-2023.

2. HUIDIGE ECONOMISCHE SITUATIE

2.1 Voorschotense bevolking

Sinds 2009 is het inwonertal van de gemeente Voorschoten met ongeveer 2.480 personen gegroeid. In 2009 telden Voorschoten 22.996 inwoners en begin 2019 telde Voorschoten 25.476 inwoners. Dit komt overeen met een toename van bijna 11%. Echter is in de jaren 2015 tot 2019 de stijging enigszins gestabiliseerd gezien het stijgingspercentage van 1.26%. Voor de periode tot 2025 wordt voor Voorschoten een stijging van ongeveer 1500 inwoners voorspeld (CBS).

2.2 Weinig jong volwassenen en veel ouderen

Binnen de leeftijdsopbouw van de bevolking van Voorschoten hebben de leeftijdscategorieën 20-30 en 30-40 jaar een lager aandeel dan in Nederland (zie onderstaande tabel). Voorschoten kent relatief minder jongeren en jong volwassenen tussen de 20 en de 40 jaar oud. Ook kent Voorschoten in vergelijking tot de rest van Nederland relatief meer inwoners van 50 jaar en ouder. Groot zijn de verschillen niet.

	2016		2017	
	Voorschoten	Nederland	Voorschoten	Nederland
leeftijd 20-29 jaar	8,4%	12,6%	8,6%	12,6%
leeftijd 30-39 jaar	10,2%	11,9%	10,2%	12,0%
leeftijd 40-49 jaar	14,1%	14,2%	13,8%	13,8%
leeftijd 50-59 jaar	14,6%	14,4%	14,5%	14,5%
totaal leeftijd 60-69 jaar	13,4%	12,4%	13,0%	12,2%
totaal leeftijd 70-79 jaar	8,7%	7,6%	9,4%	8,1%
totaal leeftijd 10-19 jaar	12,5%	11,8%	12,5%	11,8%

Bron cbs_bev

2.3 Beroepsbevolking

De beroepsgeschikte bevolking in Voorschoten bedraagt ongeveer 19.000 personen (CBS, 2017). De beroepsbevolking bedraagt ongeveer 13.000 personen (CBS, 2018). Hiervan zijn bijna alle 13.000 personen ook daadwerkelijk aan het werk, waarvan ongeveer 30%, 3900 personen, binnen de gemeente Voorschoten (Blaauwberg, Arbeidsmarkt QuickScan 2018). Dit betekent dat zo'n 9100 Voorschotenaren buiten de gemeente werkzaam zijn. Veel Voorschotenaren werken binnen de Provincie Zuid-Holland, voornamelijk in Leiden (4.550 inwoners) en Den Haag (3.510 inwoners).

De totale werkgelegenheid in de gemeente bedraagt 6.650 (LISA, 2018) arbeidsplaatsen waarvan ongeveer 60% wordt ingevuld door Voorschotenaren. Bijna 60% van de beroepsbevolking van Voorschoten is hoogopgeleid (opleiding op HBO of WO niveau) waar dat gemiddeld in Nederland ongeveer 30% bedraagt. Door het hoge opleidingsniveau en het type werkgelegenheid binnen de gemeente vinden veel Voorschotenaren werk buiten Voorschoten.

Voorschoten heeft dagelijks een inkomende pendel van zo'n 2750 werknemers, tegenover een uitgaande pendel van zo'n 9100 personen. Hieruit blijkt feitelijk dat de arbeidsmarkt van Voorschoten onderdeel uitmaakt van een grotere regionale arbeidsmarkt. Voorschoten is een gemeente waar men vooral woont en elders werkt en valt wanneer we Voorschoten vergelijken met andere gemeenten dan ook meer te typeren als woongemeente dan als werkgemeente.

2.4 Werkloosheidscijfers

Uit de gegevens van het UWV blijkt dat de werkloosheid in Voorschoten in 2018 3.1% van de beroepsbevolking bedroeg. Dit ligt onder het Nederlandse werkloosheidscijfer van ca. 3.8% (CBS 2018).

2.5 Hoog gemiddeld besteedbaar inkomen

Het gemiddeld besteedbaar inkomen van personen in de gemeente Voorschoten bedraagt € 50.900 en is hoger dan het gemiddeld besteedbaar inkomen in Nederland van € 41.000 (CBS, 2017).

2.6 Werkgelegenheidsstructuur

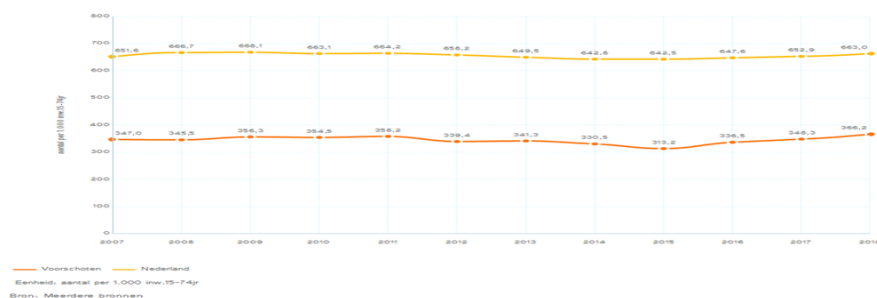
De gemeente Voorschoten telde in 2018 2.160 vestigingen en 6.650 banen (Bron Lisa). Het aantal vestigingen is in de periode 2014-2018 met 180 toegenomen. In dezelfde periode is het aantal werkzame personen toegenomen van 5.930 naar 6650. Een toename van 720 personen. De toename in vestigingen is te verklaren door de groei aan zzp'ers in Voorschoten. Een kwart van het totaal aan banen in Voorschoten bestaat uit zzp'ers. De stijging in banen kan verklaard worden aan het vestigen van Nippon Express in het oude Mexx gebouw op de Dobbewijk en Citizen M.

In vergelijking met Nederland is er in de afgelopen jaren een grotere groei in banen gerealiseerd qua percentage ten op zichte van het vorig jaar. Dit is te zien in onderstaande grafiek.

	Voorschoten	Nederland
2008	-0,1%	2,8%
2009	4,5%	3,2%
2010	1,5%	-0,2%
2011	2,3%	0,7%
2012	-3,3%	-0,5%
2013	2,3%	-0,9%
2014	-2,3%	-0,7%
2015	-4,5%	0,5%
2016	4,1%	1,5%
2017	3,9%	1,5%
Gemiddelde	0,9%	0,8%

Bron LISA 2017, bewerking ABF Research

De groei in percentages banen is in de afgelopen jaren hoger gestegen ten opzichte van Nederland. Echter blijft Voorschoten achter in de banen per 1000 inwoners in de leeftijdscategorie 15-74 jaar.

2.7 Voorschoten als woongemeente

De werkgelegenheidsfunctie van een gemeente wordt doorgaans berekend door de werkgelegenheid te delen door de beroepsbevolking. De gemeente Voorschoten heeft een beperkte werkgelegenheidsfunctie van circa 51%. Ten opzichte van gemeenten met een inwoneraantal tussen de 25.000 en 35.000 zijn er gemiddeld minder vestigingen per 1.000 inwoners in Voorschoten (122) dan gemiddeld in Nederland (139) (LISA). Voorschoten is echter mede door het hoogwaardige woonmilieu en de goede bereikbaarheid de ideale woonplaats voor hoogopgeleide forensen.

2.8 Groot- en detailhandel grootste sector

De sector groot- en detailhandel is, zowel wat betreft de bedrijvigheid als wat betreft werkgelegenheid, de grootste sector in Voorschoten (LISA). Deze sector telt voor een kwart van alle banen in Voorschoten. Andere sectoren die voor veel werkgelegenheid zorgen zijn de zorg en advies en onderzoek. De horeca verzorgt veel banen met relatief weinig vestigingen. Voor de zakelijke dienstverlening geldt juist dat er veel kleine vestigingen actief zijn, waaronder veel ZZP'ers.

2.9 Banen naar sector

De grootste sectoren qua vestigingen als werkgelegenheid in Voorschoten blijven de Groot- en detailhandel en zorgsector. In beide sectoren is echter een kleine afname te zien in de periode 2015-2017. Ook de werkgelegenheid in de eerdergenoemde sector advies en onderzoek en de sector zakelijke dienstverlening zijn afgenomen.

	2015		2016		2017	
	Voorschoten	Nederland	Voorschoten	Nederland	Voorschoten	Nederland
Groot- en detailhandel	23,6%	17,8%	23,8%	17,8%	23,0%	17,8%
Advies en onderzoek	13,6%	9,3%	11,8%	9,5%	11,9%	9,5%
Overige zakelijke dienstverlening	2,2%	4,8%	2,3%	4,9%	2,3%	5,0%
Gezondheids- en welzijnszorg	21,0%	15,9%	20,9%	15,6%	20,9%	15,5%
Onderwijs	7,6%	6,6%	7,8%	6,6%	8,5%	6,6%
Totaal Recreatie & Toerisme sector	7,0%	7,3%	7,87%	7,3%	8,1%	7,4%

Bron LISA 2017, bewerking ABF Research
Bron CBS

2.10 Regionale samenwerking

De gemeente Voorschoten maakt deel uit van de regio Holland-Rijnland, een samenwerkingsverband van veertien gemeenten in de Provincie Zuid-Holland. De gemeenten hebben als doelstelling de kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren van burgers, bedrijven en instellingen in het gebied te bevorderen. Holland Rijnland biedt het kader waarbinnen de gemeenten op deze terreinen kunnen samenwerken om efficiency voordelen te behalen, overleg en afstemming te plegen en gezamenlijke streekbelangen te behartigen. Economische samenwerking tussen gemeenten vindt voornamelijk plaats op het niveau van de Leidse Regio, ook wel bekend als Economie071.

Economie071

Voorschoten participeert in de economische agenda van de 'Leidse regio'. Dit is een samenwerking waarbij ondernemersverenigingen, onderwijsinstellingen en overheden uit Voorschoten, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest en Zoeterwoude gezamenlijk een Economische Agenda hebben opgesteld onder de naam Economie071. Het convenant van de stichting Economie071 is verlengd tot eind 2021. Binnen Economie071 wordt er in de zogenoemde 'Triple Helix' samen gewerkt aan concrete projecten. Deze zijn onder andere gericht op het versterken van de topsectoren Life Sciences & Health, regionale arbeidsmarkt toekomstbestendig maken, stimuleren van Ondernemerschap en Innovatie, ruimte creëren voor huidige en waarborgen plus stimuleren van toekomstige bedrijvigheid. Met het uitvoeren van de agenda wordt de economische structuur, de innovatiekracht en het vestigingsklimaat van de regio versterkt. Op deze terreinen is het effectiever om gezamenlijk als regio op te trekken, omdat Voorschoten mede afhankelijk is van regionale ontwikkelingen.

De uitdagingen waar Voorschoten voor staat op economisch gebied geldt zonder meer voor de gehele regio en sommige trends zijn landelijk. Bijvoorbeeld digitalisering, tekorten in de sectoren techniek en zorg en de schaarste aan vierkante meters bedrijventerrein. Dit zijn enkele voorbeelden die Voorschoten niet alleen kan oplossen, maar in regionaal verband moet oppakken. Dit kan echter ook niet alleen worden opgelost in samenwerking met overheden, maar de uitdagingen zullen gezamenlijk met ondernemers en het onderwijs aangepakt moeten worden. Met als doel om te blijven werken aan een sterke regionale economie waarin Voorschoten kan floreren. Voorschoten neemt deel aan diverse projecten. Onderstaand wordt uiteengezet welke projecten momenteel de meeste aandacht genereren.

Project Regionale bedrijventerreinenstrategie

De regio wil een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven houden met voldoende en toekomstbestendige bedrijventerreinen. Daar maken de gemeenten en het bedrijfsleven in de 071-regio zich de komende jaren sterk voor. De doelen zijn uitgewerkt in het concept ruimtelijke strategie *Bedrijventerreinen 2020-2030 Ruimte voor bedrijven in de Economie071-gemeenten*. De strategie bevat keuzes en afspraken om in de toekomst te blijven voorzien in de vraag naar bedrijventerrein. In Voorschoten is er nauwelijks ruimte beschikbaar op de bedrijventerreinen, maar voor Voorschotense bedrijven is het belangrijk dat er in zowel lokaal als in de regio ruimte is om te ondernemen.

Project Human Capital Actieplan

Voorschoten is trekker van dit project. Door globalisering en technologische ontwikkelingen verandert de arbeidsmarkt snel en voortdurend. Beroepen verdwijnen en nieuwe ontstaan. Deze arbeidsmarkt vraagt om een beroepsbevolking die zich met regelmaat bijschoolt en omschoolt. Zodat de kennis en vaardigheden blijven passen bij de veranderende vraag. Nu functioneert een verouderd model om kennis en vaardigheden (skills) te bewijzen. Mensen zitten jaren op school en ontvangen dan een diploma als – door iedereen erkend- bewijs van kennis en vaardigheden. Actuele –tijdens het werk of elders opgedane- skills zijn niet of nauwelijks in beeld. Om dit wel up to date te krijgen moeten mensen weer jaren een opleiding volgen om dit te bewijzen. Andere wijze van matchen en makkelijker mee-ontwikkelen met de vraag; van werk naar werk binnen en buiten de sector wordt belangrijker.

Om bovenstaande trends te tackelen wordt House of Skills geïmplementeerd in de Leidse regio. Een House of Skills is een fysieke en online plek waar verschillende activiteiten plaatsvinden. In bijvoorbeeld Amsterdam is het House of Skills onder meer gevestigd in de openbare bibliotheek waar burgers zich kunnen oriënteren op de ontwikkelingen en mogelijkheden van de arbeidsmarkt en voor een loopbaanadvies van gecertificeerde loopbaancoaches. De dienstverlening van een House of Skills voor werkenden en werkzoekenden bestaat onder meer uit:

- Kandidaten kunnen een *skills-assessment* doen op basis waarvan kan worden bepaald wat voor carrièrepaden er mogelijk zijn;
- Actuele en toegankelijke informatie te vinden is over kansrijke beroepen;
- Een overzicht wordt geboden over op-, bij- en omscholing;
- Kandidaten zich kunnen aanmelden voor modulaire trainingen, stages en leerplekken.

Voor werkgevers is het een aanspreekpunt waar zij kunnen worden gefaciliteerd in de loopbaanontwikkeling van hun medewerkers en versnelde invulling van hun vacatures (cross-sectoraal).

Project Circulaire economie

Nederland, en dus ook Voorschoten, werkt eraan om in 2050 volledig circulair te zijn. Het eerste nationale doel is 50% minder verbruik van primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metalen) in 2030. In 2050 gebruiken we alleen nog duurzaam geproduceerde, hernieuwbare of algemeen beschikbare grondstoffen en we laten zo weinig mogelijk afval achter. Dit biedt kansen voor de regionale economie. De bouw- en sloopsector is verantwoordelijk voor 50% van het totale Nederlandse grondstoffengebruik, 40% van het totale energieverbruik en 40% van al het afval. Daarmee is de keten verantwoordelijk voor 35% van alle CO₂-emissies. Aangezien in de Leidse regio de komende jaren veel zal worden gebouwd en gebieden worden getransformeerd, kunnen we met elkaar een groot effect bereiken door een circulaire werkwijze in gebiedsontwikkeling (bouw, GWW en infra) te stimuleren.

Gemeenten Voorschoten, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest en Zoeterwoude gaan onder de vlag van Economie071 een Service-Partnerschap aan met Cirkelstad en vormen daarmee Cirkelstad regio-071. De komende drie jaren trekken de gemeenten gezamenlijk op om vraagstukken op te lossen over circulaire sloop, bouw en gebiedsontwikkeling ten behoeve van de circulaire economie-transitie. Cirkelstad biedt haar partners een landelijk kennis- en expertisenetwerk met focus op de gehele (circulaire) bouwsector en richt zich op het lokaal/regionaal verbinden van stakeholders.

Project Retailvisie

De versterking van het centrum en daarmee tevens de winkelgebieden heeft prioriteit in Voorschoten. In 2016 is voor de Leidse regio de 'Regionale retailvisie 2025' vastgesteld. Met deze visie is een vitaal en toekomstbestendige retailstructuur geschetst. Het opstellen van een visie is één, het realiseren van de gestelde doelen is twee. Aansluitend aan de visie is daarom de stap gezet om voor alle winkelgebieden een actieplan, plan van aanpak of ontwikkelingsstrategie op te stellen

Project Be good and tell it

De Leidse regio kenmerkt zich door een hoge kwaliteit van leven, voor zowel bewoners als ook voor toeristen. Maar ook door kennis. Zowel in de Bio Science, in Health en Space. Het is een plek waar talent, kennis en innovatie bij elkaar komt. Alleen door samen op te trekken kun je deze unique selling points goed onder de aandacht krijgen bij de diverse (internationale) doelgroepen.

Het project kent drie routes:

- De eerste route gaat over de vraag hoe we de regio profileren in de provinciale marketing richting nieuwe bedrijven, ontwikkelaars en investeerders.
- De tweede route gaat vooral over het vormen en vermarkten van een logische bestemming voor bezoekers
- De derde route betreft de verbinding van de regio, met de bewoner als doelgroep. De bewoner die zich uitgenodigd voelt bij haar buurgemeenten, die zich trots voelt op gezamenlijke prestaties, die buiten de regio een ambassadeursrol aanneemt als trotse burger.

3. ECONOMISCHE THEMAS EN GEMEENTELIJKE RANDVOORWAARDEN

Op basis van de beschreven documenten in Hoofdstuk 1 en de discussie in de B&B van 28 november 2019 zijn er 10 economische thema's samengesteld die belangrijk zijn voor de lokale economie. Zowel in het heden als in de toekomst. De voorgestelde thema's zijn gerangschikt op focus (nummer 1 heeft de eerste focus) naar aanleiding van de discussie in de B&B. De hoogte van de prioritering geeft aan welk thema wanneer wordt behandeld. De prioritering geeft dus aan welk thema eerste focus krijgt. Bijvoorbeeld thema dienstverlening heeft de eerste prioriteit, dan wordt in de Economische Agenda acties ontwikkeld betreft het gekozen thema om die in 2020 uit te voeren. Onderstaand worden de gerangschikte thema's beschreven.

1. Groeisectoren lokale economie (zorg en ZZP-ers)

Naast Toerisme is er ook een duidelijke groei waarneembaar in de sectoren zorg en zakelijke dienstverlening (ZZP-ers). Met de voortschrijdende vergrijzing neemt de plaatselijke werkgelegenheid in de zorgsector verder toe. ZZP-ers dragen bij aan de sociale controle in de wijk, aan het lokale voorzieningenniveau en kunnen uitgroeien tot succesvolle ondernemingen.

2. Toerisme en Recreatie

In de lokale economie is groei zichtbaar in de sector Toerisme en Recreatie. De groeisector toerisme biedt enorme economische en maatschappelijke kansen voor Voorschoten. Het is meer dan de moeite waard om de kracht van toerisme te benutten en ervoor te zorgen dat iedere Voorschotenaar hiervan gaat profiteren.

3. Versterken van winkelgebieden

Het concentratiebeleid voor de Retail in de gebieden Centrum, Noord-Hofland en Beethovenlaan is belangrijk voor de toekomstbestendigheid en vitaliteit van het winkelaanbod. Er moet meer ruimte komen om samen met de ondernemers onderscheidend te zijn in de belevingswaarde van de winkelgebieden (bijv. functievermengingen). Er moet onderzocht worden hoe regie kan worden gevoerd op de gewenste branchering binnen de winkelgebieden.

4. Duurzaamheid

Investeren in duurzaamheid door ondernemers dient gestimuleerd te worden. Om duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren wordt er samengewerkt met ondernemers die een belangrijke rol vervullen. Investeren in duurzaamheid is de verantwoordelijkheid van de lokale ondernemers. De rol van de gemeente is facilitair van aard gericht op stimuleren en kaders aanbieden. De gemeente is voornemens om een klimaattafel op te richten met als doel om een lokaal klimaatakkoord te sluiten waarin duidelijke afspraken worden gemaakt met ondernemers. Dit biedt maatwerk voor Voorschoten. Duurzaamheid staat in directe relatie met de andere economische thema's als intensivering, multifunctioneel gebruik, optimalisering van bedrijfsruimtes en terreinen. Vanwege het duurzame karakter wordt hierin opgetrokken met de afdeling Milieu binnen de Werkorganisatie Duivenvoorde. Een voorbeeld is de pilot energiebesparing voor de Dobbewijk die met EZ, Milieu en de ondernemers wordt opgezet.

5. Intensivering bedrijfsruimten en multifunctioneel gebruik locaties

Om de economie te stimuleren is het nuttig als locaties multifunctioneel worden gebruikt. Er kan bijvoorbeeld onderzocht worden of gemeentelijke locaties kunnen worden ingezet voor inwoners om te werken, wanneer deze niet worden gebruikt.

6. Optimalisering bedrijventerreinen

Intensiever gebruik van de bedrijventerreinen is mogelijk. Er is zeker nog sprake van enige leegstand, transformatie- en verdichtingsmogelijkheden. De bedrijventerreinen kunnen verder worden geoptimaliseerd ter versterking van het economisch vestigingsklimaat. Voorbeelden zijn het Mexx-terrein op de Dobbewijk en de digitale infrastructuur. Er wordt onderzocht of intensiever gebruik kan worden gemaakt van het Mexx-terrein. De digitale infrastructuur in en rondom bedrijventerreinen kan mogelijk worden geoptimaliseerd waardoor de druk op de fysieke infrastructuur kan afnemen (minder verkeersdruk).

Gemeentelijke speerpunten

7. Gemeentelijke dienstverlening

Een proactief accountmanagement naar ondernemers is belangrijk voor het versterken van het economisch vestigingsklimaat en daarmee voor de werkgelegenheid. Intensief overleg en afstemming tussen de ondernemers en de gemeente is belangrijk. Hierdoor kunnen trends en ontwikkelingen in de

lokale economie vroegtijdig worden gesignaleerd waardoor hier ook beleidsmatig op kan worden geanticipeerd. Naar verwachting spelen er meer vragen bij jonge startende ondernemers en ZZP-ers waardoor de focus van het proactieve accountmanagement in eerste instantie daar ligt.

8. Gemeentelijke regeldruk: inkoop en vergunningen

Ruimte voor ondernemen is naast fysieke ruimte ook ruimte in regelgeving. Zo is harmonisatie en vereenvoudiging van regels en verbetering van de vergunningsprocedures nog steeds mogelijk en ook onderdeel van de omgevingswet. De inkoop en aanbesteding van diensten en producten door de gemeente dient zo transparant en laagdrempelig mogelijk te zijn. Bij inkoop en aanbesteding is naast het financiële plaatje ook de maatschappelijke opbrengst (social return on investment) belangrijk.

9. Bereikbaarheid van ondernemingen

Om het economisch vestigingsklimaat te bevorderen is een goede bereikbaarheid belangrijk. Zo dienen er bijvoorbeeld voldoende parkeervoorzieningen in het centrum te zijn (zeker als het centrum autoluwer wordt). Ook voor de bevoorrading van bedrijven in het centrum kan onderzocht worden of een centraal logistiek laad- en loospunt de bereikbaarheid bevordert. Binnen de Economische Visie en in de Economische Agendais bereikbaarheid een belangrijk aandachtspunt en is er blijvende aandacht voor verkeersmaatregelen die de economische ontwikkeling van Voorschoten ten goede komen.

10. In dienst nemen mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt

Om uitstroom uit een uitkering naar een baan te bevorderen zal Voorschoten, samen met werkgevers, een nieuw arbeidsmarktoffensief opstellen. Vanuit economisch oogpunt wordt ingezet op ondersteuning van de ondernemers om te vergemakkelijken om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen én wordt, waar nodig, opgetreden voor meer kenbaarheid van de accounthouder Werk & Inkomen voor Voorschoten.

4. PRIORITERING ECONOMISCHE THEMAS

In het vorige hoofdstuk zijn de thema's beschreven die van groot belang zijn voor de Voorschotense economie. Om de economische koers van Voorschoten te bepalen is het belangrijk dat richting wordt gegeven in de vorm van het stellen van prioriteiten. De hoogte van de prioritering geeft aan welk thema wanneer wordt behandeld. De prioritering geeft dus aan welk thema eerste focus krijgt. Bijvoorbeeld thema dienstverlening heeft de eerste prioriteit, dan wordt in de Economische Agenda acties ontwikkeld betreft het gekozen thema om die in 2020 uit te voeren.

Rondom de vastgestelde prioriteiten kan de Economische Agenda worden opgesteld. Voor u liggen toekomstige economische uitdagingen en kansen voor de Voorschotense economie. We willen u dan ook vragen om de economische thema's voor de jaren 2020-2023 te prioriteren. Dit kan u doen door de thema's op volgorde van prioriteit te zetten. Hoogste prioriteit begint bij cijfer 1.

Toevoeging december 2019: de commissie Burger en Bestuur heeft op 28 november 2019 de volgende prioriteiten benoemd: Stimuleer nieuwe, innovatieve groeisectoren als zorg, dienstverlening en ZZP-ers. Investeer in toerisme en recreatie en versterking van winkelgebieden, ook als bijdrage aan werkgelegenheid aan de onderkant van de arbeidsmarkt. En stimuleer economische ontwikkelingen waar dit een bijdrage kan leveren aan duurzaamheid. Gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers is een overkoepelende randvoorwaarde voor de verschillende ambities.

Thema	Prioriteit
Groeisectoren lokale economie	1
Toerisme en recreatie	2
Versterken van winkelgebieden	3
Duurzaamheid (relatie intensivering / multifunctioneel gebruik / optimalisering bedrijfsruimten en -terreinen)	4
Intensivering bedrijfsruimten en multifunctioneel gebruik locaties	5
Optimalisering bedrijventerreinen	6
Gemeentelijke dienstverlening	7
Gemeentelijke regeldruk: inkoop en vergunningen	8

Bereikbaarheid van ondernemingen	9
In dienst nemen mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt	10

5. PROCES VERVOLG

In de komende maanden wordt er toegewerkt naar de Economische Agenda 2020-2023. De prioritering van de economische thema's is de eerste stap in het proces. Nadat de raad de prioriteiten heeft aangegeven, wordt op basis van die prioritering samen met de ondernemerscollectieven inhoud geven aan de uitvoeringmaatregelen die in de economische agenda worden opgenomen. Dit resulteert in een concrete Agenda met projecten waarin per project staat omschreven wat het resultaat moet zijn.

Wat	Wanneer
1. Voorkantsturing Raad	maart 2020
2. Ontwikkelen Economische Agenda 2020-2023	Start maart 2020
3. College voorstellen Economisch Agenda 2020-2023	Als de Economische Agenda 2020-2023 is opgesteld